

CHANGAMOTO ZA KISHERI ZINAZO ATHIRI UFANISI WA SEKYA BINAFSI HUSUSAN MABENKI

Sekta binafsi :

- ❖ Sehemu ya uchumi wa nchi ambayo haisimamiwi moja kwa moja na Serikali.
- ❖ Inatoa zaidi ya 75% mpaka 85% ya Ajira hapa nchini
- ❖ Inahudumia Serikali katika mahitaji muhimu
- ❖ Inaongozo kwa kuchangia pato la nchi.

Mablenki kama sehemu moja wapo ya Sekta binafsi ni muhimu kwa ustawi na ukuaji wa uchumi wa kisasa kwa nchi yoyote.

Kumbukumbu zinaonyesha kuwa, 100% ya wafanyabiashara waliofanikiwa duniani waliwezesha na mikopo kutoka mablenki au taasisi za fedha.

- ❖ Lengo kubwa la Mablenki ni kuwawezesha wananchi wenye uthubutu kushiriki kikamilifu katika maendeleo ya nchi kupitia MIKOPO.
- ❖ Faida ya mikopo ni kupata fedha ya mkupuo ili kutimiza malengo ambayo ama huitaji fedha nyingi au hayatoi fursa ya kuwekewa akiba kidogo kidogo.
- ❖ Mablenki hutunza na kulinda fedha za wateja
- ❖ Hurahisisha mzunguko wa fedha
- ❖ Hurahisisha manunuzi ya bidhaasio rahisi malengo hayo kusubiri
- ❖ Husaidia Serikali katika jitihada za kukuza uchumi kwa kufadhiri miradi mikubwa na midogo; mfano miradi ya SGR na Nyerere Hydro Power ambayo imepata mikopo mikubwa kutoka CRDB.
- ❖ Husaidia jamii kwa ujumla kupitia michango katika maboresho sekta ya afya, elimu, nk., kwa kujenga/kusaidia mashule, mahospitali...

Mablenki kama zilivyo sekta nyingine, yamekuwa na mashauri mengi mahakamani ambayo kwa kiasi kikubwa yamekuwa yakipunguza ufanisi wake. Kwa sasa Tanzania ina zaidi ya benki 54 huku benki mbili (CRDB na NMB) zikifunga robo tatu

ya mwaka 2022 (Q3 2022) zikiwa na kesi zaidi ya 1000 ambazo zinahusisha zaidi ya Tshs. 300 Bilioni.

Changamoto: Baadhi ya changamoto za mabanki na mapendekezo ya utatuzi ni kama ifuatavyo:-

S/No	Kitengo/Idara husika	Changamoto	Mapendekezo
(i).	Mahakama/Mabaraza ya Wilaya ya Ardhi na Nyumba	Kuchelewa kwa usikilizwaji na utolewaji wa maamuzi mbalimbali yanayohusu Mashauri yanayofunguliwa dhidi ya mabanki na taasisi za fedha. Jambo hili hupelekea kuchelewa upatikanaji wa haki, na hivyo kuengeza idadi ya mikopo chechefu, hasara kwa mabanki na upotevu wa fedha za umma. Pia huathiri uwezo wa banki kupata fursa ya kuwahudumia na kuwanufaisha wateja wengine.	Mahakama na mabaraza yawe na utaratibu wa kuendesha vikao maalum vya kusikiliza mashauri yanayohusisha mabanki na taasisi za fedha kama inavyofanya Mahakama Kuu Kanda ya Dar es Salaam
(ii).	Mahakama/Mabaraza ya Wilaya ya Ardhi na Nyumba	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wateja kufungua kesi na kuzitelekeza na Mahakama/Mabaraza kutokuchukua hatua. (Abuse of court process) 2. Wasajili kusajili kesi bila kuzifanyia mapitio kwa lengo la kubaini iwapo zimekidhi vigezo vya kusajiliwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mamlaka husika zisisitize juu ya watendaji wake kufanya mapitio ya mashauri yanayowasilishwa mahakamani kwa lengo la kuruhusu kesi zenye mashiko pekee kupewa fursa ya kusajiliwa na kusikilizwa.

			<p>2. Pamoja na haki ya kikatiba kwa wananchi kuifikia Mahakama na kufungua kesi wakati wowote, kesi zenye mlengo wa kuchelewesha HAKI ziwe zinabainishwa na kuondolewa Mahakamani bila ruhusa ya kuzifungua tena.</p>
(iii).	Mabaraza ya Wilaya ya Ardhi na Nyumba	Kukosekana kwa Wenyeviti katika baadhi ya Wilaya kutokana na uchache wa Wenyeviti. Hii inapelekea kesi kuchelewa kusikilizwa.	Wizara ya Ardhi imefanikiwa kuwa na Mabaraza ya Wilaya Zaidi ya 100 nchi nzima. Hata hivyo, wenyeviti ambao ni (active) ni chini ya 40 na hivyo maeneo mengi kuhitaji huduma kutoka wilaya Jirani. Serikali ione uwezekano wa kuongeza watumishi katika eneo hili
(iv).	Ofisi ya Taifa ya Mashtaka	Waendesha Mashtaka kuendesha zoezi la "Plea Bargaining" na kumaliza kesi zinazohusisha mabenki bila kuzihusisha benki kama wahanga wa uhalifu husika.	Mabenki yahusishwe kutoa maoni pale watuhumiwa wanapoamua kukiri makosa chini ya utaratibu wa "plea bargaining"
(v).	Mabaraza ya Ardhi ya Kata	Mabaraza kutoa amri zilizo nje ya mamlaka yao kisheria., eg.	Wanasheria hususan walioko chini ya TAMISEMI wasaidie kutoa elimu kwa

		mazuio ya muda mfupi (temporary injunction)	wenyeviti na mabaraza kuzingatia mamlaka yao kisheria. Mahakama ya Rufaa imekwisha toa uamuzi kuhusiana na eneo hili.
(vi).	Viongozi Mbali Mbali wa Serikali za Mitaa kuingilia zoezi la minada	Kuwepo kwa mazuio ya minada au uhitaji wa vibali kutoka kwa viongozi mbalimbali wa tawala za mikoa na serikali za mitaa (mf. Ma-DC) na hivyo kudhibiti na kuathiri utendaji wa maafisa wa benki/ taasisi za fedha na madalali mbalimbali katika kukusanya madeni chechefu.	Wizara itoe maelekezo kwa viongozi na mamlaka husika kutoingilia utaratibu wa kisheria wa uendeshaji wa minada.
(vii).	Kamishna wa Ardhi	Zuio la ardhi ya Tanzania kutotumika kama dhamana kwa mikopo ya nje ya Tanzania. Zuio hili linadhhibiti hata mikopo kwa biashara/huduma zilizopo Tanzania visiwani (Zanzibar).	Marekebisho ya sheria ya ardhi na hivyo fomu namba 54H, kwa kuondoa jina la Tanzania na kulibadilisha na Jamuhuri ya Muungano wa Tanzania (hivyo kujumuisha Tanzania visiwani).
viii).	Mabaraza ya Wilaya ya Ardhi na Nyumba	1. Kutolewa kwa zuio la mnada (temporary injunction) baada ya kusikilizwa kwa upande mmoja tu (ex-parte injunction order), bila kuishilikisha benki/ taasisi ya fedha ambayo pia inamaslahi juu ya suala husika na	Kabla ya kutolewa kwa zuio la muda mfupi, Benki pia ipewe nafasi ya kusikilizwa ikiwa mmoja wa waathirika wa maamuzi/ amri inayotarajiwa kutolewa. Pia zuio la muda lisizidi miezi 6 (muda unaotakiwa kisheria)

		pia taasisi hizo zina ofisi karibu sehemu kubwa hapa nchini	
(ix).	Kamishna wa Ardhi	Hitaji la Mmiliki wa kiwanja husika kufanya maombi ya kuhuisha hati iliyopita muda wake (Renewal of expired titles). Hitaji hili huleta changamoto kwa Benki na taasisi za fedha inapotekea kuwa Mmiliki ametoa ardhi husika kama rehani ya kuhaulisha (Mortgage) na hataki kutoa ushirikiano wa kuihuisha.	Marekebisho ya sheria ya ardhi kuruhusu Mmiliki (mtoa dhamana/ Mortgagor) au Benki (mpokea dhanama/ Mortgagee) kufanya maombi ya kuhaulisha hati iliyopita muda wake.
(x).	Usajili wa Hati	Changamoto ya kuwepo kwa mazuiyo ya uhamisho wa ardhi zilionunuliwa kwenye minada ya mabanki chini ya nguvu ya uuzaji (power of sale under mortgage). Bila ya kuwepo kwa amri halali ya mahakama juu ya zuio husika.	Wizara irejee na kuboresha utaratibu unaohitajika katika kuzuia au kusitisha uhamisho wa umiliki wa ardhi.
(xi).	Usajili wa Hati	Kutokuwepo na dawati rasmi (maalumu) la kuhudumia wateja na tasisi zenye mahitaji maalumu (yaani Mabanki na Taasisi za fedha). Kutokuwepo wa dawati maalumu kwa Kiwango kunapelekea kuchukua muda mrefu sana kwenye hatua za usajiri wa	Kuanzishwa kwa dawati la mahitaji maalumu kwaajili ya mabanki na taasisi za fedha pekee.

		rehani za kuhaulisha (Mortgage).	
(xii).	Usajili wa Hati	Kutokupatikana kwa mafaili ya hati ndani ya muda unaotarajiwa. Jambo hili hupelekea kuchelewa kwa huduma nzima ya usajili wa nyaraka na hivyo wananchi kukosa fursa za mikopo ndani ya muda uliokusudiwa.	<ol style="list-style-type: none">1. Kufanyike maboresho ya namna ya uhifadhi wa nyaraka/ hati.2. Kuongeza rasilimali watu katika kitengo hisika ili kuongeza ufanisi wa kazi na matokeo bora.